

Dar tebgyvojas dievobaimingas raštininkas K. Jurgis Embrazie-
jus Pabrėža gimė 15 d. sausio 1771 m. Skuodo parakvijoje. Tėvai jo,
 kaipo bajorai, norėdami lig laiku prašveisti sūnų savą, dar jaunitelį
 nuvežė Kretingon, kame tuokart buvo gan gera mokslinycia. Tą Jur-
 gis šarpiai perėjės siekė aukštesnių mokslų. Nuvažiavęs į Vilniaus
 Akademiją, mokės istoriją, anatomijos, botanikos, chemijos, chirur-
 gijos, fizikos, prigimtų įstatymų, teologijos ir išguldymo Rašto šven-
 to. Taip ne vien akis atkasės, bet ir daug ko gero išmokės, 1794 m.
 sugrįžo į Žemaičius ir įstojo į kunigus Varnių seminarijoj. Čia, dar
 dvejetą metų pasimokės, išsišventė į kunigus ir buvo gan ilgai ka-
 mendorium. Metuose 1812 pakeltas į Kartenos altaristas, su didžiu
 įtempimu darbavos apie išganymą dūšių. Bet, matydamas, jog tie
 darbai tarp žmonių niekuomet nedaleis kiek norint melstis ir daboti
 daiktus Dievo, m. 1816 išsižadėjės altarijos, įstojo į bernardinus Kre-
 tingos kliontoriuj. Dar išsikalbėjo, kad zokano vyresnybė per visą
 amžių niekur jo nekilnotų. Ir čia veltui netruko kunigas Pabrėža:
 keletą metų mokė parakvijos vaikus, paskiau ilgai buvo skelbėju žo-
 džio Dievo. Žmonės jo pamokslų kaipo kokio apaštalo su didžiausia
 atidžia klauso ir nemaž gauna pelno išganingo. Kad jis, kozelnyčion
 ilipės, Tėve mūsų tesukalbėtų, ir ta jo malda nebūtų be dvasiškos

naudos žmonių, nes taip yra už šventą turimas, jog tarsi pats jo pa-siodymas jau draudžia žmones ir veda ant gero. Daugel dievobai-mingų žmonių turi jį už vadovą kely išganymo; todėl k. Pabrėža kas dieną klauso valandų valandas išpažinimo nusidėjimų. [107] Norē-damas dar ir miręs mokytis žmoneles, šias knygas parašė:

1. *Pamoksłaj Dwasiszki labaj pažiteczny.* Yra tai knyga, jo ranka para-šyta, nešanti lakštų ketvirtinių 356.

2. *Pamoksłaj apej septinis Sakramentus.* Knyga, nešanti aštuoninių lakštų 546.

3. *Pamoksłós arba erts apraszims wisokiu bajsibiu grieka neczystatas.* Knyga nemaž darbo reikalavusi, bet nepabengta; neša lakštų ketvir-tinių 140.

4. *Pamoksłaj wayringosy materyosy qt rożniu wyjtu ir wajriusy łaykusy sakity,* nešanti lakštų ketvirtinių (ćwiartkowych) 860.

5. *Pamoksłaj ir Katekizmaj,* lakštų tokių pat 156.

6. *Kozonej qt nekuriu Nedielesdyjnu ir szwięntiu,* lakštų ketvirtinių 358.

7. *Kninga toręnti sawiey kozonius qt nekuriu nedielesdyjnu ir qt łabay daug szwięntiu, teypogi wayringusi atsyemusi, kajpo pri nebasztyku ir t. t.,* lakštų ketvirtinių 622.

Parašė dar ir kitas knygeles dvasiškuose dalykuose, kurių vienok spaudinti neketa.

Kunigas Pabrėža pažista kožną žolelę, mūsų pusėj augančią, kožnos žino vardą ir pavardę, numano taipogi, kam kuri yra de-ranti. Nemaž žolių, užvis pajūry sulasęs ir aprašęs, nuleido į Vilnių Jundzilams, kad į Lietuvos žolininką išašytų. Parašė tame dalyke šias knygas:

1. *Nomenclator Botanicus seu comparatio veteris Botanicae ad nomina Botanicae systematicae.* Knyga, nešanti erkužinių lakštų 36.

2. *Skutki lekarskie niektórych roślin i sposób używania tychże w rozmaitych chorobach, wyjęte z dzieła Symona Syreniusa Doktora Akademii Krakowskiej,* ketvirtinių lakštų 123.

3. *Żodyns Biilun Augminiczyniu łotin-žemajtiniu;* rankos raštas, ne-šas ketvirtinių lakštų 328.

4. *Sryje Balsenyyniu biilun žemajtiu-lotynyniu;* tokių pat lakštų 253.

ŽEMAIČIŲ VYSKUPYSTĖ

5. Taylo Augimiu arba Botanika; lakštų erkužinių 316.
6. Dar nugis tebrašo: Weykałas augimių sogadliwuiu, Irąnkis weysynas augimių sógadliwuiu, Rodikle augimių woodyjetiu ir Botanikę poczatkową. [108]

Be galio darbus tas zokaninkas niekuomet nespéja. Vos atkalbėjės poterius ir kitus apėjės žygius, diena iš dienos rašo. Pratęsk, Dieve, jam amžių ir suteik turtingą poną, kurs, parašytas per jį knygas išspaudinės, žmonėms apskelbtu!

ŽEMAIČIŲ
VYSKUPYSTĖ

Aprašė
KUN. MOTIEJUS VOLONČEVSKIS

DALIS I

Su toblyčiomis

Vilniuj

Spaustuvėje Juozapo Zavadzkio

1848

MOTIEJUS
VALANČIUS

Rastai

ŠEŠTAS TOMAS

• ŽEMAIČIŲ VYSKUPYSTĖ

*Lietuvių literatūros ir
tautosakos institutas*

VILNIUS 2013